

КУЛЬТУРА ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ

Алексєєв М. М.

Науковий керівник – ст. викл. Сергієва А. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

The culture of professional speech presupposes observance of linguistic norms of pronunciation, stress, construction of utterances, accuracy, clarity, logic, richness and appropriateness of speech, as well as observance of the rules of speech etiquette. Using information from the history of the Ukrainian literary language, grammar, lexicology, word formation, stylistics, speech culture develops scientific criteria for assessing language facts, identifies trends in the language system, conducts targeted language policy, promotes the implementation of norms in language practice.

Культура фахового мовлення передбачає дотримання мовних норм вимови, наголосу, побудови висловів, точність, ясність, логічність, багатство й доречність мовлення, а також дотримання правил мовленнєвого етикету. Використовуючи відомості історії української літературної мови, граматики, лексикології, словотвору, стилістики, культура мови виробляє наукові критерії в оцінюванні мовних явищ, виявляє тенденції розвитку мовної системи, проводить цілеспрямовану мовну політику, сприяє втіленню норм у мовну практику.

Ключові слова: культура фахового мовлення, професійна мова, професійна компетенція, мовна культура

Мова – це величне надбання людства. Вона є найпотужнішим засобом спілкування та основою зростання особистості [2]. Якщо хтось прагне досягти успіху у своєму ділі, то йому неодмінно треба опанувати культуру фахового мовлення: навчитися доречно використовувати всі виражальні засоби літературної мови залежно від стилю та жанру, дотримуватись її усталених норм.

До проблематики культури фахового мовлення неодноразово зверталось багато дослідників, серед яких можемо виокремити Л. Пашко, яка вивчає ділове спілкування у сфері державного управління, О. Козієвську, яка у своїх працях досліджує формування культури мовлення в професійній діяльності. Роль культури мови для підготовки фахівця розкрито у працях І. Костюк та С. Хаджирадеєвої.

Актуальність даної теми полягає в тому, що культура фахового мовлення становить основу професійної компетенції людини. Необхідно зазначити, що саме мова – це один з головних критеріїв оцінювання рівня майстерності й досконалості фахівців. Тому незалежно від галузі найголовнішою складовою іміджу фахівця є високий рівень його мовної культури.

Метою нашої роботи є з'ясувати сутність поняття культура мовлення, висвітлити основні принципи культури фахового мовлення та визначити її вплив на кар'єрний розвиток людини, розробити поради щодо вдосконалення культури фахового мовлення.

Мовна культура фахівця виявляється у володінні професійною мовою, дотриманні норм літературної мови, умінні висловлюватися виразно й коректно, влучно застосовувати стилістичні засоби української мови. Саме висока культура мовлення фахівців різних галузей є свідченням мовленнєвої майстерності й досконалості вживання літературної мови у процесі спілкування.

Виділяють такі основні аспекти культури фахового мовлення:

1. нормативність (дотримання усіх правил усного й писемного мовлення);
2. адекватність (точність висловлювань, ясність і зрозумілість мовлення);
3. естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мовлення багатим і виразним);
4. поліфункціональність (забезпечення застосування мови у різних сферах життєдіяльності) [3].

Основоположну роль у розвитку культури фахової мови відіграє мовна освіта, що відповідає за мовне навчання й формування мовної поведінки. Наприклад, під час виступу з презентацією варто спочатку оголосити назву презентації, пояснити підстави й причини її проведення, а наприкінці сформулювати головну ідею. Тема презентації впливатиме на добір лексики, а форма спілкування визначатиме синтаксис мовлення.

Володіння культурою мовлення – запорука високих результатів у навчанні, праці, одна зі складових психології ведення бізнесу. Високу культуру мовлення можна вважати надійною опорою для подальшого фахового зростання в будь-якій сфері.

Усі способи підвищення особистої культури мовлення фахівців ґрунтуються лише на самовідданій і наполегливій праці. Їх можна визначити з одного боку як непохитні принципи, а з іншого – як практичні поради.

По-перше, необхідно відповідально стежити за своїм мовленням,

аналізувати його, свідомо ставитися до слова, тобто контролювати слововживання, а за потребою звертатися до відповідних словників. По-друге, важливо навчитися прислухатися до себе, що допоможе виробити чуття правильного мовлення.

Особливу увагу варто приділити художній літературі: записувати цікаві думки майстрів слова, вчити напам'ять вірші та афоризми, що становлять основу багатого лексичного запасу особистості й допоможуть пізнати змістові тонкощі й красу слова.

Отже, у ході даної роботи ми проаналізували культуру фахового мовлення як основу професійної компетенції людини, визначили її основні аспекти та вплив на імідж фахівця. Була висвітлена роль мовної освіти в розвитку культури фахової мови. Також були сформульовані практичні поради щодо підвищення особистої культури мовлення.

Література

1. Власенко Л. А. Фахова українська мова: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
2. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови: навч. посіб. Київ: Видавничий центр «Академія», 2007. 5 с.
3. Старунова А. Л. Культура української фахової мови. Види і жанри професійного спілкування. *Збірник наукових праць «Література та культура Полісся»*. 2018. №93. С. 120.
4. Узденова Ю.М. Культура мовлення публічного управлінця. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». Дніпро, 2017. №7. С. 1–3.